

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ
ТА ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ

УДК 343.102:159.9

В. М. Бабакін

**ВИКОРИСТАННЯ ЗНАЬ ПСИХОЛОГІЇ
В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
ЩОДО ПРОТИДІЇ МОЛОДІЖНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ**

Досліджено теоретичні та практичні проблеми використання знань психології в оперативно-розшуковій діяльності щодо протидії молодіжній злочинності. Визначено пріоритетні напрями використання знань психології в оперативно-розшуковій діяльності працівників оперативних підрозділів органів внутрішніх справ.

Ключові слова: оперативні підрозділи, правоохоронна діяльність, оперативно-розшукова діяльність, оперативно-розшукова психологія, контент-аналіз.

За дослідженнями, у сучасних умовах діяльність суб'єктів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, пов'язана з постійним емоційним, інтелектуальним, психологічним та фізичним напруженням [1]. Ефективне вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності щодо протидії злочинності сьогодні неможливе без удосконалення професійної оперативної майстерності та оновлення спеціальних психологічних знань із їх подальшим застосуванням працівниками оперативних підрозділів органів внутрішніх справ (далі – ОВС). Слід підкреслити, що використання знань психології в оперативно-розшуковій діяльності (далі – ОРД) має велике практичне значення. Одним із завдань психології ОРД, зокрема, є озброєння оперативного працівника ОВС достатніми та достовірними знаннями, які забезпечать ефективне виявлення, запобігання та припинення кримінальних правопорушень у кримінальному середовищі.

Нині можна констатувати загострення криміногенної ситуації в Україні і зазначити, що молодь під час підготовки до вчинення кримінального правопорушення використовує не тільки інтелектуальні здібності, а й сучасні технічні засоби. У разі вчинення в молодіжному середовищі тяжких кримінальних правопорушень, зокрема в інформаційно-телекомунікаційних системах, оперативні працівники не тільки проводять негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи щодо припинення правопорушення, а й використовують психологічні методи [2].

Використання психологічних знань в оперативно-розшуковій діяльності щодо протидії злочинності досліджували у своїх наукових працях такі вчені, як О. М. Бандурка, О. Ф. Долженков,

© Бабакін В. М., 2014

Я. Ю. Кондратьєв, О. М. Морозов, Ю. В. Нікітін, С. В. Обшалов, І. Ф. Пантелєєв, В. І. Філіппенко, В. Ю. Фролов, В. О. Черепанов, О. О. Юхно, С. І. Яковенко тощо. Проте питання використання знань психології ОРД у протидії молодіжній злочинності розглянуто в науці фрагментарно.

Мета цієї статті – дослідити застосування комплексу психологічних аспектів теоретичного та прикладного характеру в оперативно-розшуковій діяльності щодо протидії молодіжній злочинності оперативними підрозділами ОВС.

Філософія розглядає людину як унікальне творіння природи, суспільства і самої себе. Складовою частиною філософської проблеми людини є відповідна проблема особистості. Підвищений нині інтерес до вельми складної проблеми особистості, її структури, соціалізації пояснюється насамперед потребами сучасної практики. За таких умов на перший план у розвитку практики, науки і філософії виходить питання взаємодії особистості й суспільства, що найтіснішим чином пов'язано з іншими проблемами філософії. Адже природні здібності індивіда можуть розвиватися у процесі пізнання (у тому числі й навчання) та практичної діяльності. Внаслідок конкретної діяльності в особи можуть з'являтися і нові риси [3, с. 304–308, 315]. Ми погоджуємося з думкою В. В. Бєдя, який стверджує, що прийняття рішень особою становить особливу стадію вольової дії, яка вимагає не тільки максимального усвідомлення, але й рішучості, відповідальності особистості [4, с. 64–66]. Наведене вище твердження стосується також і психологічних особливостей працівника оперативного підрозділу ОВС.

Найважливішим етапом у вольовому процесі, як слушно зазначає В. В. Бєдь, є виконання прийнятого рішення. Воно пов'язано з подоланням зовнішніх (об'єктивних) і внутрішніх (суб'єктивних) труднощів. Виконання прийнятого рішення з психологічної точки зору можна розглядати як виникнення і вирішення сукупності внутрішніх конфліктів шляхом подолання внутрішнього напруження і постійних вольових зусиль. Заключний етап вольового процесу характеризується підбиттям підсумків зробленого [2, с. 67–70]. На нашу думку, діяльність оперативного працівника ОВС можна визначити як самостійне прийняття рішень у проведенні відповідних заходів щодо протидії злочинності, а в контексті наших досліджень – зокрема й молодіжної злочинності.

На думку О. М. Бандурки, прийняття рішень у різних ситуаціях правоохоронної діяльності є гострою протидією мотивів і складним із психологічної точки зору процесом. Виникає важливе завдання – переорієнтувати свідомість людини, змінити її мотиваційну сферу та життєві орієнтації, послабити психологічні зв'язки зі злочинним оточенням, залучити її на свій бік. Для цього потрібні специфічні, засновані на глибокому знанні психологічних закономірностей

навички спілкування в оперативно-розшуковій діяльності та застосування тактичних прийомів: встановлення контакту, позитивного психологічного впливу оперативного працівника на правопорушника, особливо на особу молодого віку [1]. Підтримуючи наукову позицію О. М. Бандурки, на нашу думку, слід зазначити, що вивчення, пізнання та моніторинг молодіжної злочинності, а саме особистісних психологічних характеристик молодшої особи, дозволить створити методику виявлення, запобігання та припинення кримінальних правопорушень у молодіжному середовищі.

Досвід практичної діяльності оперативних підрозділів щодо застосування знань психології дозволяє правильно визначати особливості психіки правопорушника та інших осіб і приймати ефективні рішення щодо вирішення оперативно-розшукових завдань. Згідно із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» для виконання стратегічних і тактичних завдань, що виникають у процесі оперативно-розшукової діяльності, оперативним підрозділам надані певні права, а саме опитувати осіб за їх згодою, використовувати їх добровільну допомогу, мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників, здійснювати проникнення у злочинну групу негласного працівника оперативного підрозділу або особи, яка співробітничала з останнім, із збереженням в таємниці достовірних даних щодо їх особистості тощо [5]. Пізнання психіки особи та вміння організувати процес установлення психологічного контакту з різними категоріями осіб дає змогу оперативним працівникам ОВС підвищити ефективність своєї професійної діяльності у протидії злочинності, зокрема молодіжній. Як зазначає О. М. Костенко, одним із найважливіших чинників у системі розслідування злочинів і запобігання їм поряд із діяльністю державних і громадських органів є безпосереднє спілкування між громадянами. Від того, як при цьому будуть використовуватись регулятивні засоби, значною мірою залежить ефективність усієї системи досудового розслідування. Модель поведінки і спілкування особи будується у двох діалектично пов'язаних аспектах: соціологічному і психологічному. Спілкування в соціологічному аспекті, за визначенням О. М. Костенка, – це взаємодія між особами через обставини. Спілкування в психологічному аспекті – це взаємодія між особами через психологічні образи, тобто у сфері психіки, свідомості людей [6, с. 108–109], що ми підтримуємо. За дослідженнями, протидія молодіжній злочинності пов'язана зі специфікою психології об'єкта протидії (відсутність життєвого досвіду, максималізм, несформована психіка, емоційність та нестабільність настрою, рухова активність тощо). Під час проведення оперативно-розшукових заходів працівники оперативного підрозділу мають враховувати психологічні характеристики молодшої особи для встановлення психологічного контакту та здійснення процесу профілактичної діяльності.

Діяльність оперативного працівника пов'язана із використанням знань психології злочинця, а також передбачає володіння знаннями понятійного апарату самого кримінального правопорушення, формами, методами та засобами оперативно-розшукової діяльності його виявлення, запобігання та припинення. Як слушно зазначає О. М. Литвинов, вони зазнають впливу окремих факторів соціального середовища, психологічних підструктур особистості, її мотиваційної сфери тощо, вони динамічно трансформуються і впливають на інші елементи механізму індивідуальної злочинної поведінки. Конкретна життєва ситуація є однією з основних детермінант поведінки й водночас опосередковується психологічними структурами особистості [7].

Психологічні особливості людини та культура її поведінки, безумовно, накладають свій відбиток на цей процес, зокрема у правозастосовній діяльності оперативних підрозділів. Виникають ситуації, коли не вдається знайти взаєморозуміння зі співрозмовником. Тоді складне завдання психологічного характеру отримати необхідну інформацію в умовах активної протидії ще більш ускладнюється. Працівнику оперативного підрозділу необхідно розуміти психологію злочинця. У діях правопорушника існує мотивація, мета, усвідомленість (збіг обставин чи хвороба). Злочин може бути вчинений у стані афекту, гострої матеріальної потреби, моральної залежності, випадково або після ретельної підготовки. Зовсім в інших умовах перебуває оперативний працівник, який повинен діяти, реагувати на кримінальне правопорушення відразу. Процес зміни зовнішнього середовища становить складне психофізіологічне явище, в якому сконцентровані всі психічні й фізичні потенції індивіда. Ми погоджуємося з такими висновками О. М. Литвинова, який дослідив структуру механізму індивідуальної злочинної поведінки особи: 1) під механізмом індивідуальної злочинної поведінки в загальному вигляді слід розуміти ідеальну модель взаємодії особистості й зовнішнього середовища, результатом якої стали підготовка, замах чи вчинення злочину; 2) злочинна поведінка обумовлюється як особистісними, так і ситуаційними факторами і є результатом їхньої взаємодії. Особисті властивості й особливості ситуації, взаємодіючи, впливають один на одного й на поведінку. У результаті виникає циклічний процес безперервної взаємодії і перетворення, в якому суб'єкт, діяльність і ситуація обумовлюють один одного; 3) вивчення структурних складових механізму індивідуальної злочинної поведінки дозволяє виділити основні суб'єктивні та об'єктивні явища, взаємодія яких і розкриває сутність функціонування цієї системи. Ці суб'єктивні та об'єктивні явища є елементами названого механізму, які беруть участь у генезисі поведінки на всіх етапах її розвитку. До основних елементів механізму індивідуальної злочинної поведінки, на думку О. М. Литвинова,

варто віднести умови морального формування особистості, мотивацію, конкретну життєву ситуацію, прийняття рішення про вчинення злочину й сам процес учинення злочину (акт поведінки) [7], що ми також підтримуємо.

На сучасному етапі виникає потреба дослідити психологічні проблеми використання оперативними працівниками ОВС у практичній діяльності процесу встановлення психологічного контакту з об'єктами ОРД (наприклад спілкування оперативного працівника з особами злочинного середовища). Оперативний працівник під час проведення оперативно-розшукових заходів, наприклад розвідувального опитування, повинен уміло використовувати прийоми та правила мовного і немовного характеру. Такий контакт супроводжується сильним психологічним протистоянням. У зв'язку з цим оперативний працівник має використовувати психологічний метод впливу та переконання.

За визначенням О. О. Юхна, у своїй професійній діяльності оперативному працівнику найчастіше необхідно звертатись до культури мовлення, використовувати знання з екстралінгвістики, психології тощо як джерела інформації. У цьому відношенні оперативно-розшукова діяльність повинна спиратись передусім на знання закономірностей загальної, судової та правової психології, особливо на сучасні досягнення психології оперативно-розшукової діяльності. Необхідно також зазначити, що у правозастосовній діяльності оперативних працівників мова здатна характеризувати не тільки особу співрозмовника, але і його психічний стан у конкретній обстановці чи після певних подій. У той же час мова для оперативного працівника становить важливе знаряддя розшуку, ідентифікації злочинця, проведення попереджувальної діяльності, у т. ч. індивідуальної профілактики, як зауважує О. О. Юхно [8, с. 112], що ми підтримуємо. Практика оперативних підрозділів ОВС свідчить, що для отримання значущої оперативної інформації в цьому напрямі необхідно правильно застосовувати тактику психологічних аспектів індивідуального підходу. Успіх у застосуванні такої тактики залежатиме від уміння впливати на психіку особи, спонукати особу повідомити інформацію, яка цікавить ОВС.

Професійні знання у сфері забезпечення правопорядку та протидії злочинності, зокрема молодіжної, дозволяють працівникам оперативних підрозділів ОВС розробити дієві психологічні механізми, що спрямовані на виконання та дотримання молоддю правових норм. Психологічні особливості правопорушників, особливо осіб молодого віку, включають, зокрема, правовий нігілізм, а також відчуття безкарності. Тому, на нашу думку, психологія оперативно-розшукової діяльності повинна виконувати пізнавальну функцію, формулюючи висновки на підставі збору та аналізу емпіричного матеріалу щодо соціально-психологічних явищ та процесів, які відбуваються у кримінальному молодіжному середовищі.

За дослідженнями, оперативні працівники ОВС повинні взагалі знати морально-психологічні характеристики особистості молоді особи з метою подальшого прогнозування індивідуальної злочинної поведінки та недопущення вчинення кримінальних правопорушень на об'єктах оперативного обслуговування. Прогнозування різноманітних форм діяльності, що відхиляється від законослужняної, ґрунтується на знанні впливу умов сімейного виховання особи, найближчого побутового оточення, морально-психологічних особливостей, поведінки в реальних життєвих ситуаціях. Прогнозування поведінки серед молоді здійснюється різними суб'єктами ОВС, зокрема й оперативними підрозділами під час вирішення питань щодо застосування профілактичних заходів. Прогнозування як сфера діяльності оперативних підрозділів обумовлене оперативно-розшуковим законодавством.

Використання психологічних знань у протидії злочинності оперативними підрозділами ОВС, на думку О. Ф. Долженкова, є цілісною системою, в якій тісно взаємопов'язані різні рівні наукового знання психологічних закономірностей оперативної роботи, але водночас ці закономірності по-різному виявляються в різних оперативно-розшукових діях [9, с. 106–107], із чим ми цілком погоджуємося.

Ми також підтримуємо думку Є. С. Лапіна про те, що методи дій із запобігання злочинам обираються залежно від ситуації, що склалася, конкретного складу злочину, що замислюється і готується, соціального статусу фігуранта, його психологічних особливостей та інших умов і обставин [10, с. 123]. Слід, проте, зауважити, що з метою недопущення злочинних проявів серед молоді оперативні працівники ОВС повинні враховувати психологічні особливості вікових груп.

За дослідженнями психологів, вікові психологічні особливості молоді включають підвищену емоційність, експансивність, а також схильність до створення конфліктних ситуацій. Слід указати, що молоді особи з нестійкою психікою можуть створювати неформальні молодіжні об'єднання, діяльність яких надалі може набути антигромадського характеру. Оперативні працівники повинні на підставі цих фактів уживати правильних та ефективних заходів із застосуванням засобів оперативно-розшукової діяльності щодо протидії молодіжній злочинності.

Розглянемо проведення такого оперативно-розшукового заходу, як розвідувальне опитування, що спрямоване на здобуття оперативно-розшукової інформації і необхідне для вирішення завдань протидії злочинності, зокрема молодіжній. Об'єктами цього опитування є особи, які володіють інформацією оперативно-розшукового значення. Працівник оперативного підрозділу повинен правильно застосовувати тактичні прийоми психологічного впливу на осіб, які завідомо дають неправдиву інформацію. На думку В. І. Батова,

сучасне і досконале дослідження дозволяє за допомогою методів аналізу змісту (контент-аналізу) виявити той факт, що під час планування і реалізації неправдивого свідчення у «фігуранта» виникають певні труднощі, при цьому він штучно актуалізує і виділяє слова, які він не досить часто використовує у своєму повсякденному спілкуванні, а також у його індивідуальній мовній практиці, у тому числі й у конкретному злочинному середовищі, в котрому він спілкується чи до котрого включений. Можна визначити кілька особливостей щодо подальшого удосконалення, розвитку і використання культури мовлення оперуповноваженим під час проведення оперативно-розшукових заходів і, зокрема, у припиненні злочинів та у проведенні попереджувальних заходів, у т. ч. під час проведення заходів індивідуальної профілактики. При цьому оперативному працівникові потрібно контролювати свою мову і в кожній конкретній ситуації обирати найбільш відповідні їй слова. Найбільш ефективним буде диференційоване використання тієї лексики, у тому числі професійної, якою володіє співрозмовник. Сучасна ситуація вимагає від працівників оперативних підрозділів ОВС постійного удосконалення та використання у своїй професійній діяльності знань психології, адже, як свідчить оперативно-розшукова практика, без цього неможливо ефективно виявляти, припиняти кримінальні правопорушення та запобігати їм, зокрема це стосується правопорушень серед молоді.

Слід звернутися до проблеми співвідношення мовних і немовних ознак особи та зробити висновки про їх використання у практичній діяльності ОВС, давши відповідь на питання: чи може оперативний працівник, маючи відомості лише про мову конкретної особи, встановити її фізичні особливості? Звичайно, прямого взаємозв'язку між мовою і зовнішністю особи встановити не можна. У той же час мова відображає деякі важливі особливості темпераменту та характеру, що виявляються в манері особи триматися в присутності інших, поводитися відповідним чином. Наприклад, нерішуча, сором'язлива особа розмовляє невпевнено, тихо; сутулиться, відводить очі, розмовляючи, червоніє тощо. Особи з тими чи іншими наявними фізичними вадами (наприклад сліпі) мають тенденцію у своїй поведінці певним чином компенсувати свій дефект, тримаючись надмірно, впевнено, розмовляють із зайвою експресією, інколи роздратовано. Загальновідомо, що особа з дефектом слуху не регулює гучності та виразності своєї мови і найчастіше розмовляє голосно та монотонно [8, с. 112]. У той же час трапляються випадки, коли оперативний працівник може лише за деякими зовнішніми ознаками (шляхом логічних умовиводів та спостереження за мовними паузами) зробити певні висновки про особливості характеру особи, яка знаходиться перед ним. В іншій ситуації на досягнення певного віку та фізичний стан опитуваної

особи може вказувати «конституція» тіла, фізична повнота, що супроводжується задришкою, тощо.

Серед екстралінгвістичних засобів спілкування в контексті нашого дослідження слід назвати такі: 1) жести оцінки – почісування підборіддя, витягування вказівного пальця вздовж щоки, вставання під час бесіди та ходіння; 2) жести впевненості – з'єднування кінчиків пальців рук у купол піраміди, розкачування на стільці; 3) жести знервованості та невпевненості – сплетення пальців рук, зчеплення долонь, постукування пальцями по столу, тримання стільця за спинку перед тим, як присісти на нього; 4) жести самоконтролю – заведення рук за спину і стискання при цьому однієї руки іншою, стискування руками підлоктників під час сидіння у кріслі; 5) жести очікування – почісування долоні, повільне обтирання мокрих долонь об тканину; 6) жести заперечення – схрещування рук на грудях, відведення тіла назад, потирання кінчика носа; 7) жести привабливості – прикладання рук до грудей, періодичні доторки до співрозмовника; 8) жести домінування – виставлення великих пальців рук напоказ, різкі розмахування рук; 9) жести нещирості та сумніву – прикривання рукою рота, доторки до носа, невловний погляд тощо [8, с. 113]. Інформація, що виявляється в певних індивідуальних жестах, як зазначає В. М. Панфьоров, у більшості випадків допомагає під час упізнання однієї особи іншою [11, с. 94]. На нашу думку, вміння розуміти жести дозволить оперативному працівнику отримати більше важливої інформації для ОВС під час розмови, ніж простий аналіз сказаного, створити повноцінний психологічний портрет особи і, як наслідок, більш майстерно виконувати свої посадові обов'язки.

Щодо використання мовних засобів оперативним працівником, то, як ми зазначали вище, йому варто контролювати свою мову і діяти відповідно до ситуації, що склалася. Наприклад, під час розмови з раніше засудженим він може показати і знання «блатної» лексики [8, с. 1122]. Учені О. О. Леонтьєв, О. М. Шахнарович та В. І. Батов вважають, що оперативний працівник має знати «блат», але повинен використовувати його лише у виняткових випадках, наприклад під час розмови в ході індивідуальної профілактики, вибору тактичного і психологічного підходу до особи [12, с. 37]. Це положення не стосується виконання оперативно-розшукової комбінації чи операції тощо, коли використання «блату», навпаки, доцільне, але це повинно визначатись індивідуально, залежно від поставлених завдань. Оперативному працівникові необхідно напрацьовувати вміння адекватно сприймати мовлення співрозмовника, з тим щоб поставити себе на його місце і зрозуміти саме те, що хотіла сказати особа, а не орієнтуватися на власне тлумачення тих самих висловлювань [6, с. 34–41]. Підкреслимо, що у практичній діяльності працівник оперативного підрозділу повинен уміти

розмовляти мовою особи з будь-якої соціальної групи, адже, на нашу думку, від його професіоналізму та оперативної майстерності залежатиме встановлення порозуміння зі співбесідником та досягнення мети спілкування.

Таким чином, слід зробити **висновок**, що використання знань психології в оперативно-розшуковій діяльності сприятиме вдосконаленню вміння обирати тактику для вживання методів, заходів та засобів ОРД та підвищенню ефективності діяльності працівника оперативного підрозділу щодо прогнозування стану злочинності на ділянці оперативного обслуговування.

Утім, порушені проблеми не є остаточно вирішеними і підлягають додатковому дослідженню та науковому вивченню.

Список використаних джерел: 1. Бандурка О. М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності : монографія / О. М. Бандурка. – Харків : Золота миля, 2012. – 620 с. 2. Оперативне розпізнавання : монографія / В. А. Некрасов, В. Я. Мацюк, Н. Є. Філіпенко, Л. В. Родинюк. – Київ : КНТ, 2007. – 216 с. 3. Філософія : навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. – 6-те вид., випр. і допов. – Київ : Вікар, 2006. – 517 с. 4. Бедь В. В. Юридична психологія : навч. посіб. / В. В. Бедь. – Київ : МАУП, 2004. – 436 с. 5. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303. 6. Костенко А. Н. Принцип отражения в криминологии (психологический механизм криминального поведения) / А. Н. Костенко. – Киев : «Наукова думка», 1986. – 128 с. 7. Литвинов О. М. Структура механізму індивідуальної злочинної поведінки / О. М. Литвинов // Право і Безпека. – 2008. – Т. 7, № 1. – С. 31–35. 8. Юхно О. О. Теоретичні та практичні аспекти використання мовних і психологічних знань при обранні тактики проведення слідчих дій [Електронний ресурс] / О. О. Юхно // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 1120–1124. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2012_1_180.pdf. 9. Використання психологічних знань в ОРД : монографія / О. Ф. Долженков, Г. Є. Запорожцева, А. П. Кіцул та ін. – Одеса : ОІВС, 2001. – 241 с. 10. Лапин Е. С. Краткий курс теоретических основ оперативно-розыскной деятельности : учеб. пособие для студ. / Е. С. Лапин, Ю. Н. Михайлова. – Саратов : Науч. кн., 2006. – 148 с. 11. Панферов В. Н. Роль выразительных движений человека в процессе опознания / В. Н. Панферов // Вопросы судебной психологии : тезисы докл. и сообщ. – М. : МГУ, 1971. – С. 94–95. 12. Батов В. И. Речь в криминалистике и судебной психологии / В. И. Батов, А. А. Леонтьев, А. М. Шахнарович ; отв. ред. А. А. Шахнарович. – М. : Наука, 1977. – 62 с.

Надійшла до редколегії 19.06.2014

Бабакин В. Н. Использование знаний психологии в оперативно-розыскной деятельности по противодействию молодёжной преступности

Исследованы теоретические и практические проблемы использования знаний психологии в оперативно-розыскной деятельности по противодействию молодёжной преступности. Определены приоритетные направления использования знаний психологии в оперативно-розыскной деятельности работников оперативных подразделений ОВД.

Ключевые слова: оперативные подразделения, правоохранительная деятельность, оперативно-розыскная деятельность, оперативно-розыскная психология, контент-анализ.

Babakin V. M. Using psychological knowledge in the operational and search activity on counteracting juvenile crime

The researches on the application of the complex of psychological aspects of theoretical and applied nature of operational and search activities on juvenile crime counteracting by operational units of internal affairs agencies are analyzed in the article. The issues of decision-making by operatives in juvenile crime counteracting from a psychological point of view, as well as the necessity of particular psychological knowledge usage in the practice of law enforcement agencies and, in particular, in the activity of the operational units are studied. The scientists' points of view on these issues are reported, and the author's position is stated. It is determined that the application of specific techniques, based on a thorough knowledge of psychological patterns of communication in criminal activities is highly relevant. Such techniques are: establishing the contact, positive psychological impact on the offender by the operative, especially on a young person, and others.

The psychological characteristics of the individuality of a young person with a view to further predicting of individual criminal behavior and preventing criminal offenses at the facilities of the operational service are considered. The technique of conducting operational and search actions on the establishing psychological contact and preventing crimes is analyzed. The mechanism of person's individual criminal behavior is described, and some conclusions on this issue are made.

The problem of practical usage of the correlation between verbal and non-verbal features of a person and the method of analysing the content (content analysis) by operatives of internal affairs agencies is studied.

As a general conclusion the author pointed out that the usage of psychological knowledge in the operational and search activity will contribute to the improvement of choosing the tactics for using methods, means and measures of the operational activities and affect the effectiveness of the operatives' activities in the prediction of crime situation in the area of operational service.

Keywords: operational units, law enforcement activity, operational and search activity, operational and search psychology, content analysis.

